

of China in the Christian Missionary Imagination", *Hassam Toorawa Trust Occasional Paper 7*, Port-Louis 2005, s. 1-34; a.mlf., "Western Gods Meet in the East: Shapes and Contexts of the Muslim-Jesuit Dialogue in Early Modern China", *JESHO*, LV (2012), s. 517-546; K. Petersen, *The Heart of the Islamic-Chinese Dialogue Wang Daiyu and the Creation of a Chinese Muslim Discourse* (yüksek lisans tezi, 2006), University of Colorado at Boulder, s. 7-12, 15-23; a.mlf., "Reconstructing Islam: Muslim Education and Literature in Ming-Qing China", *The American Journal of Islamic Social Sciences*, XXIII/3, Herndon 2006, s. 24-53; L. Nikol – M. A. Aldrich, *The Perfumed Palace: Islam's Journey from Mecca to Peking*, Reading 2010, s. 14-15, 32, 68-76; Isaac Mason, "Notes on Chinese Mohammedan Literature", *Journal of the North China Branch of the Royal Asiatic Society*, LVI, Shanghai 1925, s. 172-215; J. D. Frankel, "Benevolence for Obedience: Policies on Muslims in Late Imperial and Modern China", *ASIA Network Exchange*, XVI/2, Rock Island 2009, s. 25-42; Anthony Garnaut, "Chinese Muslim Literature", *Encyclopaedia of Islam Three*, <http://www.ccspp.ox.ac.uk/dr-anthony-garnaut> (16.07.2014).

ESRA ÇİFCİ

HANCIYAN, Leon

(ö. 1947)

**Bestekâr,
hânende ve mûsîki hocası.**

İstanbul Hasköy'de Çıksalın semtinde doğdu. Kendisi 1833'te dünyaya geldiğini söylerse de başka kaynaklarda 1841, 1857 ve 1860'ta doğduğuna dair kayıtlar bulunmaktadır. Babası Çakmakçılar Yokuşu'ndaki Sünbüllü Han'ın odabaşısı Nazaret, annesi Eftik Hanım'dır. Hancıyan küçük yaşta iken ailesi Üsküdar'a yerleşti. Orta öğreniminin ardından girdiği Mekteb-i Tıbbiyye'nin dördüncü sınıfından ayrıldı, 1877-1878 Osmanlı-Rus harbine sağlık subayı olarak katıldı ve yüzbaşılığa kadar yükseldi. Daha sonra ordudan ayrılarak mûsîki çalışmalarına hız verdi. Sultan II. Abdülhamid döneminde Bulgaristan'a kaçıp Sofya Konservatuarı'nda Türk mûsîkisi okuttu. Bu arada Romanya ve Mısır'da bulundu. 1908'de İstanbul'a dönünce Dârülbeyâti, Şark Mûsîkisi Cemiyeti ve Dârülelhan'ın kurucuları arasında yer aldı ve öğretici kadrosunda bulundu. Şark Mûsîki Cemiyeti'nin bir dönem reisliğini yaptı. 11 Temmuz 1947 tarihinde tedavi edildiği Bakırköy Akıl Hastahanesi'nde öldü. Cenazesi Üsküdar Bağlarbaşı'ndaki Surp Haç Ermeni Mezarlığı'nda defnedildi.

Dönemin önemli mûsîkişinasları arasında yer alan Leon Hancıyan mûsîkiyle uğraşan bir aile ortamında yetişti. Babası iyi bir lavta icracısı idi, annesi hânende bestekâr Markar Ağa'dan meşketmişti.

Kendi ifadesine göre Hamâmîzâde İsmâil Dede Efendi ile (ö. 1846) görüşmüş, onun talebelerinden Dellâlîzâde İsmâil, Hacı Ârif Bey, Yağlıkızâde Ahmed Ağa, Mutafzâde Ahmed ve Zekâi Dede'den mûsîki dersleri almış, ayrıca Hamparsum Çerçiyân'dan faydalanmıştır. İbnülemin onun ilk mûsîki bilgilerini ve Hamparsum notasını Papaz Gabriel'den aldığıni kaydeder. Hancıyan İstanbul'da Ermeni kiliselerinde başmüdürlük, pek çok okulda mûsîki hocalığı yapmıştır. Bu arada bazı devlet büyüklerine, sarayda sultan ve şehzadelere mûsîki dersleri vermiş, Batı müziği üzerinde de çalışmış, Çin ve Japon müzikleriyle de ilgilenmiştir.

Hancıyan iyi bir keman, ud ve piyano icracısı idi, ayrıca bu enstrümanların öğreticiliğini de yapmıştır. Kilise müziğine ait besteleri de vardır. Bestelediği pek çok eser notaya alınmadığı için kaybolmuş, Hacı Ârif Bey'in yüzlerce eserini notaya alarak kaybolmaktan kurtardığı halde kendi eserleri için aynı hassasiyeti göstermemiştir. Zamanımıza ulaşan üç peşrev, altı saz semâisi, bir beste, bir marş, bir operet ve yirmi altı şarkıdan oluşan eserlerinin listesini Öztuna kaydetmiştir. Musahibzâde Celâl'in "İstanbul Efendisi" adlı opereti için hazırladığı bestenin yanı sıra, "Nihân ettim seni sînemde ey meh-pâre cânımsın" mısrayla başlayan hicazkâr, "Bilmem ki safâ neşe bu ömrün neresinde" mısrayla başlayan karcığar, "Cânâ gam-ı aşkınlı perîşan gezer oldum" mısrayla başlayan süzidil şarkıları meşhur bestelerinden bazılarıdır. Hancıyan'ın önemli bir özelliği de hâfızasındaki birçok eseri Hamparsum notasıyla kaydederek günümüze kadar ulaşmasını sağlamasıdır. Bu nota koleksiyonunu son zamanlarında Ankara Radyosu Müdürlüğü'ne satarak Türk mûsîkisi repertuarına büyük katkıda bulunmuştur. Yetiştirdiği talebeler arasında Lâika Karabey, Refik Fersan, Gabriel Ebeyan, Lemi Atlı, Zeki Ârif Ataergin ve Suphi Ziya Özbekkan bilhassa zikredilmelidir.

BİBLİYOGRAFYA :

Arisdakes Hisarlıyan, *Ermeni Notasının Tarihçesi ve Müsîki Erbabının Tercüme-i Halî*, İstanbul 1914, s. 89-90; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 215; Vural Sözer, *Mûsîk ve Müsîkiyenler Ansiklopedisi*, İstanbul 1964, s. 170-171; Mustafa Rona, *20. Yüzyıl Türk Müsîkisi*, İstanbul 1970, s. 74-75; Özalp, *Türk Müsîkisi Tarihi*, II, 376-377; Yılmaz Öztuna, *Türk Müsîkisi: Akademik Klasik Türk San'at Müsîkisi'nin Ansiklopedik Sözlüğü*, Ankara 2006, I, 330-331; Nazar Özsahakyan, *Türk Sanat Müziğinde Ermeni Besteciler*, İstanbul 2007, s. 39.

VARUJAN ZİLCİYAN

HANCİÇ, Adem

(1916-1998)

Bosnalı Osmanlı tarihçisi.

Bosna-Hersek'in Teşany (Teşanj) şehrinde doğdu. Burada başladığı öğrenimini Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Medresesi'nde sürdürüp Yüksek Şeriat İlahiyat Okulu'nda tamamladı (1940). Daha sonra Teşany Şer'î Mahkemesi'nde iki yıl çalıştı. Kazandığı Alexander von Humboldt bursu ile 1942'de Viyana Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsü'nde tahsiline devam etti. Herbert Jansky ve Herbert Wilhelm Duda'dan Türkçe, Hans Kofler'den Arapça dersleri aldı. II. Dünya Savaşı'nın ardından memleketine döndü. Doboy şehrinde 1946-1951 yılları arasında çeşitli devlet firmalarında görev yaptı. 1951'de Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü (Orientalni Institut u Sarajevu) Osmanlı Araştırma Bölümü'ne asistan olarak girdi; üç yıl sonra uzman seviyesine yükseldi. 1966'da kıdemli uzman statüsünü kazandı. 28 Ocak 1970'te Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesi Tarih Kürsüsü'nde doktorasını verdi, 24 Nisan 1970'te bilimsel araştırmacı unvanını aldı. 1975 Ekiminde, Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü'nde o zamanki en yüksek ilmi pâyeye olan bilimsel danışman konumuna yükseldi. Bosna savaşının sıkıntılarını yaşayan Hancıç bir süre Türkiye'de kaldı; İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) bünyesinde çalıştı. 28 Kasım 1998'de Saraybosna'da vefat etti.

Bilimsel hayatı boyunca Bosna-Hersek'te Osmanlılar'ın erken dönemle ilgili çalışmalar yapan Hancıç bu çalışmalarında genelde tarihî, coğrafi, ekonomik, demografik, şehircilik tarihi ve kültürel hayat üzerinde duruyordu. Ayrıca siyasî tarihle ilgilenmiş, Hekimoğlu Ali Paşa hakkında önemli bir makale yazmış, arşiv kaynaklarına özellikle başvurmuştur. Bütün amacı Bosna-Hersek tarihi içinde Osmanlı dönemini ortaya koymak ve analitik çalışmalarla yeni bir yol açmaktır. Ona göre Bosna tarihinin Osmanlı dönemine ait çok az araştırma yapılmıştır. Zira Bosna'da her bölgenin kendine has özellikleri vardır. Hancıç'in araştırmaları sayesinde bugün Kuzeydoğu Bosna tarihî bir bölge olarak diğer kesimlere göre daha çok incelenmiş durumdadır. Aslında onun eserleri Bosna-Hersek'in tamamı için büyük önem taşımaktadır. Çalışmaları önemlerine göre sıralanırsa Bosna'daki şehirlerle ilgili yazıları başta gelir. Bunları ekonomik hayat ve